

Innspill til regjeringens stortingsmelding om utviklingspolitikk og bærekraftsmålene

Bakgrunnen for etableringen av Initiativ for etisk handel (IEH) i år 2000, var at fagbevegelsen, de frivillige organisasjonene og media i stadig større grad avslørte at norske selskaper bidro til brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Samtidig ga fler og fler bedrifter uttrykk for at de trengte praktisk hjelp til å håndtere denne, for mange, nye problemstillingen. Målet ble å lage et praktisk ressurscenter, eiet av disse ulike aktørene sammen.

Bak sto en erkjennelse av at disse komplekse problemstillingene krever samarbeid mellom flere parter. IEH ble derfor startet av en arbeidsgiverorganisasjon (Virke), fagbevegelse (LO), sivil sektor (Kirkens Nødhjelp) og næringsliv (Coop Norge). Siden den gang har vi jobbet med flere hundre norske virksomheter. Se våre medlemmer [her](#).

IEH og IEHs virksomheter har i 15 år jobbet for å fremme ansvarlige leverandørkjeder slik at internasjonal handel bidrar til å ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter, bærekraftig utvikling og forsvarlig miljøhåndtering.

Derfor er IEHs hovedinnspill at:

Myndighetene, i all sin politikk, sørger for at internasjonal handel bidrar til å ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter, bærekraftig utvikling og forsvarlig miljøhåndtering.

Initiativ for etisk handel (IEH) takker for muligheten til å komme med innspill til den kommende stortingsmeldingen om utviklingspolitikk og bærekraftsmålene. Disse målene er avgjørende for at vi skal klare å skape en god fremtid for våre arvinger. Verden står overfor store utfordringer, både når det gjelder miljø, menneskerettigheter og korrupsjon.

IEH vil særlig fremheve betydningen av 3 bærekraftsmål:

- **Bærekraftsmål 8: Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.**
- **Bærekraftsmål 12: Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre**
- **Bærekraftsmål 17: Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling**

På FNs generalforsamling i september 2015, ble «decent work» (anstendig arbeid) og de fire pilarene i “the Decent Work Agenda”, jobbskaping, sosial beskyttelse, arbeidstakerrettigheter og sosial dialog, integrert i 2030 agendaen.

Bærekraftsmål 8 handler om å fremme varig, bærekraftig, inkluderende økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid. I tillegg er hovedelementene i anstendig arbeid inkludert i mange av de andre 16 bærekraftsmålene. Handlingsplaner fra G20, G7, EU, Den afrikanske unionen og andre multilaterale og regionale institusjoner stadfester også betydningen av anstendig arbeid for å oppnå bærekraftig utvikling.¹ IEH ønsker at man navner «Decent Work» agendaen som et viktig arbeid i å nå bærekraftsmål 8 og elementene i dem. For de aller flest norske bedrifter er det hva de gjør i leverandørkjeden som har størst påvirkning på dette, ikke hva de gjør her hjemme.

Bærekraftsmål 12 handler om å sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre. Det handler om å minske ressursbruk, miljøødeleggelse og klimagassutslipp i produksjon av varer. Bedriftene som er med i IEH nettverket, og har påtatt seg en forpliktelse til å jobbe med bærekraftig utvikling, tar ofte orde for rammebetingelser, lover og avgifter som gjør at man konkurrerer på like vilkår. Det er frustrerende for en bedrift som tar ansvar for bærekraftig forretningsvirksomhet å se at konkurrenter i bransjen vinner

---

¹ ILO, Decent Work, <http://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang--en/index.htm>

på å ikke gjøre noe. Bedriftene ønsker flere og tydeligere krav, og en mer proaktiv holdning fra myndighetene. Dette var blant annet tydelig da IEH i samarbeid med Utenriksdepartementet og OECDs kontaktpunkt inviterte til dialogseminar om den norske handlingsplanen for FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) høsten 2015.²

Gjennom ansvarlig næringsliv har Norge stor makt og påvirkningsmuligheter

Det er stor politisk enighet om at man vil arbeide for at globaliseringen støttes opp av et rettferdig og regelbasert internasjonalt samarbeid, med vekt på bærekraftig utvikling, jobbskaping og økonomisk vekst gjennom handel. IEH vil understreke at leverandørkjedestyring er et viktig virkemiddel for å få til dette. I 2015 importerte vi varer til Norge til en verdi av rekordhøye 614,1 milliarder kroner. Dette er en verdioppgang på 9,5 prosent fra 2014. Vi importerte varer for over 402 milliarder kroner fra europeiske land i 2015, importen fra Asia beløp seg til 132,2 milliarder kroner. Dette er en økning på 29,3 milliarder kroner fra året før. Vi importerer mest fra Kina (64,8 milliarder kroner) og nest-mest fra Sør-Korea. Importen fra de MUL-landene (de minst utviklede landene) økte med litt under 40% fra 2014 til 2015 og var på 3,4 milliarder kroner i 2015. Bangladesh er MUL-landet vi importerer desidert mest fra, med varer til en verdi av 1,8 milliarder kroner.³

Mange av disse landene har store utfordringer i vareproduksjonen, med store brudd på menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljølovgivning og korrupsjon.

Næringslivet har en stor og viktig rolle å spille i dette. FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter sier at bedrifter skal «know and show», vite og vise. De skal vite om risikoen for rettighetsbrudd i sin leverandørkjede og de skal vise hva de gjør for å redusere den. Dette skal de gjøre gjennom en aktsomhetsvurdering (due diligence). Vi har hjulpet bedrifter å gjøre aktsomhetsvurderinger i 16 år, og har blant annet skrevet en veileder for Utenriksdepartementet om hvordan man går fram.⁴

Bedriftene hos oss jobber for at det skal være minst mulig brudd på rettigheter i sin leverandørkjede. **Men svært mange norske bedrifter vet ikke engang hvor varene de selger er produsert.** Dette er et svært viktig del av bildet. Det er heller ikke ulovlig å selge produkter produsert med barne- eller tvangsarbeid i Norge i dag. Ofte gis det inntrykk fra politisk hold av at det er det. Så lenge det er fritt fram for bedrifter å selge varer som er produsert med medvirkning til store brudd på menneskerettighetene, og det ikke er noe konkurransefortrinn å jobbe seriøst med etisk handel, så når vi ikke målet om å bruke handel som virkemiddel i utviklingspolitikken.

Bedre jobber, ikke bare flere

Det finnes i dag rundt 800 millioner arbeidende fattige, med en jobb som ikke gir dem nok inntekter til at de blir i stand til å komme ut av fattigdommen. Mange av disse er en del av globale leverandørkjeder. Det gir våre bedrifter både et ansvar for og en mulighet til å arbeide for anstendige arbeidsvilkår som bidrar til fattigdomsreduksjon. Dette kommer ikke av seg selv, men krever opplæring, hjelp, støtte og samarbeid.

Etisk handel handler ikke kun om klær

Mange tenker på etisk handel som noe som handler om klær, sko og mobiltelefoner. Da glemmer man store deler av importen.

- Vi importerte klær til 19,4 milliarder kroner, en oppgang på 12,6 %.
- Sko til 5,0 milliarder kroner, en oppgang på 16,0 %.
- Møbler til 14,9 milliarder, en oppgang på 11,4 %

² <http://etiskhandel.no/Artikler/12397.html>

³ <http://ssb.no/muh>

⁴ *Veileder: Aktsomhetsvurdering med hensyn til menneskerettigheter (Human Rights Due Diligence)* <http://etiskhandel.no/Artikler/10074.html>

- Mobiltelefoner til rekordhøye 7,8 milliarder kroner.

Til gjengjeld:

- Den klart høyeste importandelen er i hovedvaregruppen maskiner og transportmidler. Verdien her endte på 248,3 milliarder kroner – en oppgang på 28,5 milliarder – eller 13,0 %.
- Import av malmer, en viktig innsatsvare i metallindustrien, økte med 1,1 milliard kroner, eller 5,1 prosent, til 21,7 milliarder kroner fra 2014 til 2015.⁵

Disse næringene har også ansvar, som uttrykt i UNGP og OECDs retningslinjer, for å gjøre aktsomhetsvurderinger for å sørge for å avdekke og minimere risiko for brudd på rettigheter i sine leverandørkjeder.

Næringslivet trenger konkret veiledning.

Bærekraftsmål 17 handler om partnerskap. Da Utenriksministeren inviterte til dialog om den nye stortingsmeldingen 10.november etterspurte han større grad av samarbeid mellom ulike aktører. Vi støtter denne oppfordringen. Her har alle en jobb å gjøre, også vi.

Alle forventer at alle norske selskaper tar samfunnsansvar, uavhengig av om de er privat eller offentlig eid, og uavhengig av om de har sin virksomhet i Norge eller andre land. Når det gjelder hvilke virkemidler som skal tas i bruk for å få det til er alle opptatt av *informasjon og veiledning* til bedrifter som opererer i krevende markeder. Norge har, som et av få land i verden, et veletablert flerpartsinitiativ som er blant de ledende i verden i arbeidet for å sikre at handel støtter opp under menneskerettighetene. Her jobber over 120 bedrifter med å oppnå viktige deler av bærekraftsmålene. Vi deler gjerne god praksis fra bedriftene til bruk som case i meldingen, om ønskelig.

Fordi vi jobber i partnerskap med næringsliv, fagbevegelse, arbeidsgiverorganisasjoner og NGO'ene er vi opptatt av at meldingen skal understreke betydningen av bærekraftsmål 17: Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling. Vi tror partnerskap er avgjørende for å nå målene.

IEH har i tillegg til dette levert inn et felles innspill med Framtiden i våre hender og Norsk Folkehjelp, som understreker betydningen av å jobbe med anstendig arbeid. Vi ønsker lykke til i videre arbeid med meldingen.

Oslo, 15.11.2016

Per N. Bondevik
Daglig leder

Karoline Bakka Hjertø
Seniorrådgiver
Tlf 99227303

PS. Dette innspillet er basert på sekretariatets erfaringer med fagfeltet og representerer ikke nødvendigvis synet til alle våre over 160 medlemsvirksomheter. DS.

---

⁵ <http://ssb.no/utenriksokonomi/statistikker/muh/aar-forelopige>